

CAMINS MIGRATORIS
TRAVESSATS PER
LA BUROCRÀCIA,
EL RACISME
I EL PATRIARCAT

DESHUMANITZADES

Informe sobre la situació de les persones migrants de l'Amèrica Llatina a l'Estat espanyol des d'una perspectiva feminista: Laberints burocràtics gairebé impossibles per arribar a la regularització, racisme institucional i vulneracions dels drets de les dones i les infants.

02	MIGRAR DES DE LES EXCOLÒNIES
----	---------------------------------

08	LA FEMINITZACIÓ DE LES MIGRACIONS
12	TRES DONES, TRES VULNERACIONS, TRES RESISTÈNCIES
13	ELI GONZÁLEZ : MATERNITAT SEGRESTADA PER LA DGAIA
14	CAROLINA MURCIA : DRET AL TREBALL ANUL·LAT PER LA TRANSFÒBIA
17	DALILA ARGUETA : REAGRUPAMENT FAMILIAR AUTOGESTIONAT

20	LA PERVERSITAT DE LA LLEI D'ESTRANGERIA
23	UNA LLEI RACISTA
24	LLARGS RECORREGUTS FINS A LA REGULARITZACIÓ
26	LES XARXES IMPRESINDIBLES

28	EXTERNALITZAT I CAÒTIC" : EL SISTEMA D'ASIL ESPANYOL
31	UN DRET SENSE GARANTIES
33	UN SISTEMA D'ACOLLIDA SATURAT
34	L'ASIL COM A POLÍTICA EXTERIOR

37	CINC LÍNIES CLAU
----	------------------

MIGRAR DES DE LES "EX" COLÒNIES

A juny de 2022, un milió i mig de persones migrants de l'Amèrica Llatina viuen a l'Estat espanyol de manera regular, un 57% dones. Desenes de milers ho fan de manera irregular. La població estrangera total és de 5,4 milions, de manera que les que provenen de països que fins fa 200 anys eren formalment colònies espanyoles representen un 27,7% de les migrants. Situacions de violència derivades d'un model econòmic exportat des d'Occident amb la petjada d'empreses espanyoles, les obliguen a sortir dels seus territoris i, en arribar a sòl espanyol, es troben amb una extensió d'aquestes violències. La llei d'estrangeria i el sistema d'asil estan impregnats d'una burocràcia considerada, per moltes, racista, que deshumanitza aquelles qui l'han de travessar i que vulnera especialment la dignitat de les dones.

A les xifres oficials cal sumar-hi aproximadament 500.000 persones que, segons el moviment Regularització Ja, encara lluiten per aconseguir un permís de residència des de la irregularitat. Entre 2020 i 2021, a pesar de la pandèmia, almenys 350.000 persones de l'Amèrica Central i del Sud van aterrar als principals aeroports de l'Estat espanyol fugint de situacions de violència, pobresa i persecució. La majoria d'aquestes migrants –i moltes altres que porten set anys i mig de mitjana en territori espanyol sense permís de residència–, quan arriben, han de lluitar amb un dia a dia precaritzat i deshumanitzat per no tenir la documentació necessària per treballar legalment, amb l'amenaça permanent de la deportació o la reclusió en un centre d'internament per a estrangers (CIE).

Es troben que han de descobrir i entendre els entramats d'una llei d'estrangeria que construeix diferents camins, llargs i plens d'obstacles, per arribar a la regularitat. I topen, les que venen amb intenció de sol·licitar protecció internacional, amb un sistema d'asil altament saturat. En els darrers tres anys, la major part de les sol·licituds d'asil presentades a l'Estat espanyol són de persones llatinoamericanes que fugen de la violència perpetrada per narcoestats, bandes organitzades o entramats de l'extractivisme.

L'any 2020, malgrat que la mobilitat a escala global estava restringida, entre Veneçuela, Colòmbia, Hondures, el Perú, Nicaragua i el Salvador, les sis primeres nacionalitats per nombre de sol·licitants, sumaven 72.910 sol·licituds, un 82% del total. La resta de cercadores de protecció internacional són principalment de Mali, el Marroc, Ucraïna, Palestina i el Senegal.

I si parlem de població d'origen divers que ha patit i pot seguir patint les violències d'un procés de migració travessat per una societat colonial, també cal tenir en compte milers de migrants que ja han aconseguit el permís de residència o inclús la nacionalitat espanyola però que poden seguir vivint situacions de racisme quotidià. L'any 2021, gairebé 80.000 persones llatinoamericanes –principalment de Colòmbia, l'Equador, Bolívia i Veneçuela– han obtingut la nacionalitat espanyola. Totes aquestes persones passen o han passat pels complexos laberints que l'Estat espanyol ha construït per poder residir al seu territori. La llei d'estrangeria (o Llei orgànica 4/2000) i la llei d'asil (o Llei 12/2009) són les principals normes que regulen aquest laberint.

Al llarg d'aquest informe i a través de tretze testimonis, activistes i expertes –la majoria nascudes a l'Amèrica Llatina–, coneixerem per què aquestes migracions han viscut un procés de feminització i quines són les vies per aconseguir una situació de regularitat i estabilitat terriblement obstaculitzada per la llei d'estrangeria. Després farem una radiografia del sistema i els processos que afecten les sol·licitants de protecció internacional i recollirem els casos de tres dones que han patit greus vulneracions per part de les institucions públiques durant els seus primers anys en territori espanyol. Cada capítol inclou un apartat amb recomanacions. ●

Aquestes són les veus de les històries que ens ajuden a teixir el relat d'aquesta investigació:

Susana Espinosa,
Perú.

Administrativa i migrant en situació irregular. Ja porta més de tres anys empadronada, però no troba contracte de treball per poder fer l'arrelament social.

Ana Isabel Ríos,
Colòmbia.

Estudiant de màster i migrant. Va pagar 4.000 euros per obtenir la residència a través de l'arrelament familiar. Prefereix guardar l'anonimat.

Dalila Argueta,
Hondures.

Defensora del territori refugiada. Va sol·licitar el reagrupament amb els seus fills, però va trigar tant que els va anar a buscar autònomament.

Gabriela Poblet,
Argentina.

Antropòloga migrada fa vint anys especialitzada en la feminització de les migracions.

Eli González,
Nicaragua.

Farmacèutica refugiada. Li van denegar l'asil i està tramitant l'arrelament social. Ha sigut víctima d'una retirada de custòdia per part de la DGAIA.

Ana Ara,
Barcelona-Nicaragua.

Activista feminista, actriu i acompanyant de persones migrants.

Carolina Múrcia,
Hondures.

Defensora dels drets de la comunitat LGTBIQ refugiada. Va aconseguir l'estatus de refugi després de tres anys d'espera. Denuncia la transfòbia que ha viscut en l'àmbit laboral.

Rodrigo Araneda,
Xile.

Psicòleg comunitari i president d'ACATHI, una associació centrada en migracions, refugi i diversitats LGTBIQ+.

**Carlos Cano
i Lucía Ixchiu,**
Guatemala.

Comunicadores socials i activistes refugiades. Van aconseguir l'estatus de refugi en només cinc mesos. Denuncien el racisme viscut inclús en les entitats d'acollida.

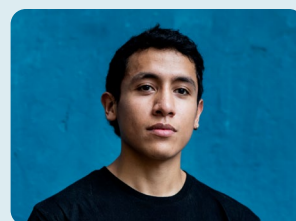
Victoria Canalla,
Argentina.

Cuidadora d'infants i activista migrant. Membre del moviment Regularització Ja.

Liza Roncancio,
Colòmbia.

Periodista refugiada. A pesar de demostrar les amenaces viscudes, li van denegar l'asil i ara està en situació irregular pensant en tramitar un arrelament per formació.

Juan Diego Capaz,
Colòmbia.

Jove que ha fugit del seu territori per amenaces de grups armats. Va arribar a l'Estat espanyol l'agost de 2022 i li resulta gairebé impossible aconseguir una cita prèvia per demanar asil.

Recomanacions inicials

Considerem necessari **impulsar un canvi de paradigma** que porti la societat en general i algunes administracions públiques i entitats a deixar d'entendre la migració com un problema. **La migració no és un problema.** És una dinàmica inherent de la humanitat que s'ha multiplicat amb la desigualtat global. Passar a entendre la diversitat que comporta la migració a qualsevol estat nació com quelcom natural i inclús com una riquesa és part del canvi de paradigma que hem d'impulsar.

Veure-la com un problema és part del pensament colonial, que parteix de la idea de la superioritat europea. Tot i que en contextos i amb objectius molt diferents, així com fa 500 anys –i també fa 80 anys, després de la guerra civil– desenes de milers de persones espanyoles van migrar cap a l'Amèrica Llatina i s'hi van assentar buscant una vida millor (deixant de banda les que buscaven exclusivament l'espòli de terres i riqueses), ara desenes de milers de persones de l'Amèrica Llatina migren a l'Estat espanyol a la recerca de tranquil·litat i estabilitat per a les seves famílies. És necessari **naturalitzar els processos migratoris a través de l'educació, els mitjans de comunicació i la cultura** perquè el discurs xenòfob de l'extrema dreta no es pugui continuar instal·lant en l'imaginari de la societat.

Cal confrontar el model de desenvolupament econòmic extractivista exportat des d'Occident a territoris com l'Amèrica Llatina i que es converteix en causa del desplaçament forçat que engrandeix el nombre de persones migrants a l'Estat espanyol. Un primer pas en aquesta direcció ja es va donar amb l'acceptació a tràmit de la proposta de llei per a la creació del **Centre Català de Drets Humans i Empreses**¹ al Parlament de Catalunya. És necessari **fer seguiment d'aquest procés i pressionar perquè es desenvolupi** aquesta llei i el govern català posi en marxa aquest nou organisme públic. També seria necessari que un projecte així es desplegués en l'àmbit estatal.

Cal que, a banda d'observar els drets humans vulnerats per empreses occidentals a països llatinoamericans, també posem la lupa en les nostres responsabilitats en l'augment de la violència i la criminalitat a la regió derivades d'un negoci global gegant i silencià: el narcotràfic. Segons l'informe europeu sobre drogues de 2021², la major part de les drogues que es consumeixen a Europa surten de l'Amèrica Llatina. L'Estat espanyol apareix als rànquings mundials de consum de cocaïna en el cinquè lloc. I, segons expertes colombianes, el 90% de la cocaïna consumida al món és produïda a Colòmbia. Per tant, en la violència perpetrada per milícies al Brasil, maras a Centreamèrica o guerrilles –com les dissidències de les FARC i grups paramilitars– a Colòmbia, vinculades i finançades a través del narcotràfic, hi ha responsabilitat europea i espanyola.

1

NOTÍCIA SOBRE L'APROVACIÓ DEL 10 DE FEBRER DE 2022.

[HTTPS://WWW.LAFEDE.CAT/CA/LLUM-VERDA-AL-PARLAMENT-PER-FER-REALITAT-EL-CENTRE-CATALA-DEMPRESA-I-DRETS-HUMANS/](https://www.lafede.cat/ca/llum-verda-al-parlament-per-fer-realitat-el-centre-catala-dempresa-i-drets-humans/)

2

INFORME EUROPEU SOBRE DROGUES (2021).

[HTTPS://WWW.EMCDDA.EUROPA.EU/SYSTEM/FILES/PUBLICATIONS/13838/2021_2256_ES0906.PDF](https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13838/2021_2256_ES0906.pdf)

LA FEMINITZACIÓ DE LES MIGRACIONS

Migrar té rostre de dona: un 57% de les migrants de l'Amèrica Llatina són dones que es veuen obligades a sobreviure a través de l'economia de les cures mentre viuen múltiples violències.

Ja fa aproximadament tres dècades que des de l'Amèrica Llatina migren més dones que homes cap a l'Estat espanyol. Un factor important a l'hora de decidir migrar és, clarament, l'idioma. El fet que la llengua de la que fa només 200 anys era la metròpoli d'aquests territoris sigui la mateixa que elles parlen és decisiu. Però hi ha dos factors més importants: la feminització de la pobresa als països d'origen i la demanda de feina en l'àmbit de la llar i les cures al país de destí.

Segons les Nacions Unides, un 70% de les persones pobres al món són dones. En l'informe "Panorama social de l'Amèrica Llatina", la Comissió Econòmica per a l'Amèrica Llatina i el Carib subratlla una clara feminització de la pobresa al subcontinent, que s'ha accentuat arran de la pandèmia per la COVID-19.

Mentre que un 13% dels homes de la regió no rep cap ingrés propi, en el cas de les dones aquesta xifra és d'un 26%, i arriba al 37% si s'hi sumen les que només reben alguna ajuda de l'estat. Moltes d'aquestes dones decideixen marxar lluny per trobar una millor situació per a elles i les seves famílies. "No pensem, però, en termes de migració econòmica: és una migració forçada", explica Gabriela Poblet, antropòloga argentina migrada a Barcelona l'any 2001.

A l'Estat espanyol, el dèficit de cures creat per factors com l'increment de l'entrada de dones a l'àmbit laboral, els ritmes laborals imposats pel capitalisme o l'augment de la quantitat de gent gran que necessita cures ofereixen una gran quantitat de llocs de treball fins ara precaritzats. Es dona a partir d'aquí un fenomen que les acadèmiques que el coneixen bé han anomenat *cadena global de les cures*,

un procés pel qual dones migrades ocupen aquests llocs al sector domèstic per omplir un buit que tradicionalment han cobert les dones de manera no remunerada dins de la família. Alhora, a la seva família o comunitat d'origen, el buit de cures que ha deixat en migrar és cobert per altres dones –sovint àvies, tietes o germanes–, que queden a càrrec d'infants, persones dependents i altres tasques comunitàries relacionades amb la cura.

La llei d'estrangeria és igual per a totes, homes i dones llatinoamericanes migrants que hauran de sobreviure durant un mínim de tres anys sense tenir un permís per treballar legalment. Però acaba tenint una implicació patriarcal quan observem la realitat de com afecta aquesta legislació a uns i altres. La majoria de feines irregulars a les quals són condemnades totes les migrants indocumentades es donen en condicions precàries i deshumanitzades, però les que realitzen les dones en l'àmbit particular es presten a molts més abusos i vulneracions, fins i tot, de drets humans.

Aquestes tasques en l'àmbit de les cures, segons Poblet, han canviat amb els anys: “Abans hi havia més feines de vuit hores. Era explotació però era més estable”. Actualment, moltes treballen en règim d'interines, 24 hores i set dies la setmana, amb molt pocs descansos, o bé “els toca treballar dues hores per aquí, una hora en un altre municipi, cuidar un avi que al cap de dues setmanes ja entra en una residència, etc.”, apunta l'antropòloga.

El fet que aquesta tasca es dugui a terme en l'àmbit privat la converteix, per una banda, en una feina que fàcilment es podrà donar de manera irregular perquè no hi haurà inspeccions de treball i, per una altra, en una feina que concentra abusos de tota mena cap a les dones que la desenvolupen. “Has de callar, escoltar i sotmetre't a molts maltractaments, males formes, amb la promesa que arribarà el dia en què assoliràs la meta dels tres anys per regularitzar-te”, explica Susana Espinosa, migrant peruana. ●

TRES DONES TRES VULNERACIONS TRES RESISTÈNCIES

Tres dones, tres històries de violència que les obliguen a fugir del seu territori i tres violències viscudes a l'Estat espanyol com a migrants i sol·licitants d'asil. El patriarcat i el racisme institucionals, però també el masclisme i el racisme estructurals camuflats en cada sector de la societat, operen vulnerant els drets fonamentals de moltes dones migrants i els seus fills. Les xarxes informals de suport són, en tots els casos, l'única manera de sobreviure i superar aquestes violències i les seves seqüeles.

Eli González

MATERNITAT SEGRESTADA PER LA DGAIA

Després de pors, llargues cues i diversos obstacles burocràtics, Eli González va aconseguir presentar la sol·licitud d'asil el gener de 2019, tres mesos després d'haver-se vist obligada a fugir de Nicaragua. “Jo estava en una situació molt vulnerable, ja que sabia que estava embarassada i no tenia cap mena de xarxa. Havia de buscar com sobreviure”, recorda amb tristesa. Va entrar al programa d'acollida amb la Creu Roja. “En poc més d'un mes vaig viure tres canvis de domicili”, explica González.

ANA ARA
BARCELONA-NICARAGUA

ACTIVISTA FEMINISTA,
ACTRIU I ACOMPANYANT
DE PERSONES MIGRANTS

A través de la matrona que l'acompanyava en l'embaràs, va conèixer Ana Ara, una activista feminista que ha viscut mitja vida a Nicaragua, i així va començar a envoltar-se “de persones meravelloses”, segons la nicaragüenca. Uns mesos abans de donar a llum, havia aconseguit teixir una bonica xarxa de cures i afectes a Barcelona. Però, quan el nadó tenia dos mesos, la Creu Roja va requerir-li un nou canvi. “M'havia de traslladar a un pis compartit a Terrassa quan ja tenia una xarxa: em vaig sentir com si em desenganxessin d'una germana”, denuncia. El pitjor estava a punt d'arribar.

Amb poca xarxa i obligada a fer tràmits burocràtics per regularitzar el seu fill, en alguna ocasió es va veure forçada a demanar el favor a terceres persones de passar a buscar el nen a la llar d'infants. En una d'aquestes ocasions, de cop i volta li van trucar de l'hospital. “El meu fill estava ingressat, ple de tubs, i, a sobre de no saber si sobreviuria, arriben els Serveis Socials per obrir una investigació per maltractament i jo n'era la principal sospitosa. No entenia res”, recorda amb els ulls amarats. La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) va retirar-li la custòdia del seu fill. “Van ser onze mesos de tortura, em van destrossar la vida totalment”, diu González.

Van passar onze mesos fins que la investigació va concloure que ella no era qui havia agredit el seu fill. “Trencar el vincle de forma brusca d'un dia per l'altre és un dany psicològic molts cops irreparable”, explica l'activista Ana Ara. “I això és el que em sembla més greu per part de les institucions, que no es responsabilitzen dels danys causats: ningú ho assumeix, ningú et diu ni tan sols que va ser un error. Res, absolutament res”.

González denuncia que les treballadores de la DGAIA van ser “racistes, incomprensives, sentia que jo els explicava una cosa i elles entien el que volien entendre”. I quan, després d'onze mesos de només poder visitar el seu fill una hora a la setmana al centre residencial d'acció educativa (CRAE) de Manresa, on el tenien acollit, el va recuperar, es va veure abocada de nou a la precarietat amb un nen amb diversitats funcionals derivades de l'accident.

“Això per mi és molt colonial”, denuncia Ana Ara, “si es preocupaven de com vivia aquest nen abans, també haurien de pensar que hi ha unes necessitats econòmiques i efectives que tant la mare com el nen tenen després del dany que els hi ha fet: mentre estava al CRAE hi havia un pressupost per a la institució; en el moment que el tornen a la seva mare ja no hi ha pressupost per a res”.

Com el fill d'Eli González, actualment hi ha 8.448 infants i adolescents en mesura protectora segons la DGAIA, el 41% estrangers. Davant d'aquesta situació, Ara creu que és imprescindible i estratègic “que puguem crear xarxes entre els moviments socials de persones a qui no ens agrada aquest sistema i les dones migrants”. ●

Carolina Murcia

DRET AL TREBALL ANUL·LAT PER LA TRANSFOBIA

Una nit qualsevol, als carrers de San Pedro Sula, la segona ciutat més gran d'Hondures, un home va matar a trets, davant dels morros de Carolina Murcia, una dona. Una societat travessada per la transfòbia els havia negat altres camins laborals possibles i s'havien vist conduïdes a exercir com a treballadores sexuals al carrer. Podria haver estat una mort més, oblidada en la impunitat: des de 2009, més de 400 persones de la comunitat LGTBI han estat assassinades a Hondures segons les Nacions Unides. Però Carolina Murcia va denunciar l'assassí, el va identificar en una roda de reconeixement i el va veure entrar a la presó amb una condemna de 22 anys.

Tot seguit, va haver de sortir del país per ser testimoni protegit. El 25 de setembre de 2016 va arribar a Madrid, amb poc més que la seva maleta i la intenció de demanar asil. Com a sol·licitant de protecció internacional, va entrar al sistema d'acollida i va tocar-li una plaça a Barcelona, "una ciutat molt oberta", on tindria, segons les treballadores socials, més oportunitats que en altres racons de l'Estat espanyol com Terol o Ciudad Real, on envien moltes sol·licitants d'asil que denuncien sentir-se marginalitzades. Carolina Murcia va afanyar-se a organitzar-se, a trobar algun col·lectiu o associació on trobar-se acompanyada per la seva comunitat.

RODRIGO ARANEDA
XILE

PSICÒLEG COMUNITARI I
PRESIDENT D'ACATHI, UNA
ASSOCIACIÓ CENTRADA EN
MIGRACIONS, REFUGI I
DIVERSITATS LGTBIQ+

Així va topar amb ACATHI, una associació que acompanya la migració i el refugi des de les diversitats LGTBIQ+. "A ACATHI sí que em vaig sentir acollida, en un espai segur, compresa", explica l'hondurenya. "Necessitàvem un espai que mirés la persona més enllà del calaix que li correspon com a migrant o persona LGTB, per poder treballar en termes de l'arribada de la persona, les seves angoixes, la xarxa social de suport que necessita", explica Rodrigo Araneda, psicòleg comunitari i director d'ACATHI.

Al seu territori, Murcia va estudiar "batxillerat i vaig arribar a fer deu matèries d'Enginyeria Industrial". Arribada aquí, a través del programa d'acollida, la van col·locar en "un curs de neteja de sis mesos, però vaig dir que no. Jo no volia treballar en neteja, volia treballar de cambrera, d'alguna cosa de cara el públic, que és el que m'agrada".

Però no va tardar a encarar-se amb la discriminació per transfòbia en l'àmbit laboral: "La persona que m'entrevistava em deia: 'Ho consultaré, però no crec que t'agafem. Mai ens ha tocat una persona així'", recorda Murcia. Poc va trigar a haver d'exercir com a treballadora de la llar. Tres anys i diversos episodis de discriminació després, amb l'estatus de refugi per fi aprovat, ha trobat feina de cambrera en un restaurant, "el que sempre m'ha agradat". ●

Dalila Argueta

REAGRUPAMENT FAMILIAR AUTOGESTIONAT

“**N**o vaig poder més: em vaig saltar el reagrupament. Havia esperat sis mesos i ni tan sols m’havien contestat, així que vaig anar per l’altra via, que és anar a buscar-los”. El reagrupament familiar està establert al capítol II de la llei d’estrangeria. Per a la defensora del territori hondurenya Dalila Argueta, però, aquest dret no ha estat garantit.

El juny de 2021, quan ja portava dos anys sense veure els seus fills, dos anys “de por a ser denegada, a rebre una carta de retorn a un país que em vol morta”, li van aprovar l’estatus de refugiada. Immediatament, va sol·licitar el reagrupament familiar a l’Oficina d’Asil i Refugi (OAR) de Madrid, amb la documentació que ja havia preparat prèviament amb advocades solidàries.

Les ànsies per retrobar-se amb els seus dos fills, que creixien lluny a cura de la tieta i els avis, eren immenses. “Una abraçada real mai es podrà canviar per un petó enviat a través d’una pantalla”, declara emocionada. El dia fatídic en què, de cop, tot va canviar, va haver de marxar sense dir adeu. Feia dies que l’amenaçaven i la perseguïen per la seva activitat de denúncia imparable contra un projecte miner que s’instal·lava al territori que l’havia vist créixer, Guapinol, a Hondures. El terror s’havia apoderat del seu dia a dia i, quan va explicar que havia estat víctima d’un intent d’assassinat a les companyes de la Iniciativa Mesoamericana de Defensores (IMD), entre totes van decidir que havia de sortir immediatament del país.

“Jo sé que als meus fills els vaig fer molt mal. Mai ens havíem separat i el temps que hem estat separats mai el podem recuperar”, explica amb dolor Argueta. “Ara aprofitem el present.” Després de gairebé tres anys sense veure’ls i un any després d’haver sol·licitat el reagrupament familiar formal que ja mai acabarà de tramitar, el 3 de juny de 2022, en un pla estratègic secundat per IMD, Argueta va volar a un país veí al seu –on no pot entrar legalment per ser refugiada– per retrobar-se amb els seus dos fills i endur-se’ls cap al País Basc, on ara conviu amb una realitat totalment nova com a menors indocumentats.

El seu ha estat un reagrupament autogestionat i acompanyat per la xarxa d’afectes i cures que ha construït durant molts anys. Però no tothom que sol·licita el reagrupament gaudeix d’aquesta xarxa ni d’aquest pla B. I, per altra banda, el mig milió de persones que viu sense papers durant una mitjana de set anys no pot demanar aquest reagrupament formal i sempre es veurà obligada a recórrer a aquestes vies informals per retrobar-se amb la seva família, sotmetent-se, sovint, a situacions de racisme institucional. “T’hauries d’haver preparat abans de portar els teus fills. Ningú et va dir que els portessis”, denuncia Susana Espinoza, mare peruana, que li va etzibar una treballadora de Serveis Socials.

“S’ha demostrat, sobretot amb el cas de les refugiades d’Ucraïna, que quan es vol es pot”, denuncia Dalila Argueta. La nova reforma de la llei d’estrangeria ha flexibilitzat els requisits per al reagrupament familiar de menors, familiars amb diversitats funcionals o en situació de vulnerabilitat: es requerirà tenir un ingrés inferior al que hi havia fins ara, entre altres canvis favorables.

Però el principal obstacle que es troben les que intenten portar la seva família cap a l’Estat espanyol són els llargs períodes d’espera derivats de la densa burocràcia que s’ha de dur a terme. De nou, es deshumanitzen les persones, les maternitats i les menors sotmetent-les a un tràmit complex ple d’obstacles. Dones cuidadores de les llars i famílies d’aquest país que no poden cuidar els seus propis fills i filles si no és, finalment, a través de l’acompanyament de les seves xarxes de suport informals. ●

Recomanacions

Per plantejar el problema des del territori original, una recomanació prèvia és que tots els **projectes de justícia global, solidaritat o cooperació que l'Estat espanyol desenvolupi a països de l'Amèrica Llatina tinguin, fugint de plantejaments paternalistes, perspectiva de gènere o siguin pensats en clau feminista.**

Això per tal d'evitar aquesta feminització de la pobresa, que representa un dels factors claus de la feminització de les migracions. Però més que fixar-nos en el territori d'origen, i partint del reconeixement del dret a migrar, el que plantegem té més a veure amb el que l'Estat espanyol ha de fer al seu territori per dignificar la vida de les dones migrants.

Cal fer una tasca important, des de mitjans de comunicació, sistema educatiu i cultura, de **reconeixement de les professions emmarcades en l'economia de les cures** fins ara invisibilitzades i precaritzades –realitzades principalment per dones migrants. Si bé durant la pandèmia es va posar de manifest que aquestes tasques són totalment essencials i des d'aleshores s'han fet alguns passos endavant –com la ratificació del conveni 189 o l'aprovació del dret a atur per a les treballadores de la llar–, encara hi ha molt recorregut per fer.

És necessari que la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) revisi el caràcter colonial que poden tenir els seus criteris a l'hora de retirar la custòdia de menors d'edat. El cas de l'Eli González no és aïllat: existeixen diversos col·lectius de mares, moltes migrants, organitzades entorn de la retirada de la custòdia dels seus fills per criteris racistes, que les deixen en una situació d'absoluta vulnerabilitat. Existeixen també treballs acadèmics³ i reportatges en diferents mitjans⁴: és un tema prou amplificat arreu dels Països Catalans, però la DGAIA mai ha fet un exercici d'autocrítica i de revisió dels seus principis. La DGAIA mai ha demanat perdó a les famílies que, com Eli González, després d'uns mesos o anys allunyades dels seus fills, n'han recuperat la custòdia i han demostrat que la DGAIA estava equivocada. **Recomanem ferventment a la DGAIA que faci un exercici d'humanitat i rectifiqui el seu model de funcionament.**

Tot i que, gràcies a la pressió de col·lectius i entitats com ACATHI, s'ha anat incorporant una línia o una mirada d'atenció especial LGTBIQ+ en l'àmbit de l'acollida, aquesta mirada encara no existeix de manera integral ni estructural. **Cal comptar amb un enfocament especial per a les persones de la comunitat LGTBIQ+ a l'hora de crear rutes d'atenció a les migrants i refugiades.**

Per a les dones transsexuals migrants i refugiades en concret, **és indispensable garantir el seu accés a la vida laboral per evitar la marginalitat.** Si bé s'han construït petites rutes que les ajuden a esquivar la discriminació laboral fruit de la transfòbia a la qual estan condemnades, en moltes ocasions no han funcionat. Com apuntava la campanya en què treballa Carol Murcia, "estem preparades, tenim les eines, només ens falta l'oportunitat". Falta la voluntat i la disposició d'empreses i institucions.

És urgent **reduir el volum de burocràcia que implica un procés de reagrupament familiar.** Pel dret de les mares a estar amb les seves filles i de les filles a estar amb les seves mares, aquests processos que ara estan trigant sovint més d'un any des que se sol·liciten fins que la família es retroba –un any que se suma als que la dona migrant ja acumula lluny dels seus mentre gestionava la seva regularització–, han de poder ser tramitats amb més agilitat. Posar el centre en la vida, no en el procés de justificació i argumentació econòmica i de condicions materials de la mare per poder rebre les filles.

Tot i que la darrera reforma de la llei d'estrangeria redueix lleument aquest llindar de condicions materials i econòmiques per poder reagrupar-se amb la família, veiem necessària **una flexibilització d'aquests requisits per reagrupar tenint en compte la recessió econòmica** i la crisi social en la qual estem entrant actualment a l'Estat espanyol –i a escala global.

Per acabar, el dia 12 de novembre de 2022 es va celebrar a la ciutat de Barcelona un **Tribunal Popular Feminista**⁵ que es proposava actuar contra l'assetjament sexual en l'àmbit del treball i contra la violència vicària. Des d'aquesta investigació, recomanem llegir atentament i **aplicar cada un dels punts del veredict d'aquest tribunal** tan necessari i oportú.

3

TREBALL DE FINAL DE GRAU D'ALEJANDRA LLAMBÉS.

[HTTPS://ESMIHIJA.ES/WP-CONTENT/UPLOADS/2021/11/TFG_FINAL_ALEJANDRA_LLAMBES.PDF](https://esmihija.es/wp-content/uploads/2021/11/TFG_FINAL_ALEJANDRA_LLAMBES.PDF)

4

NOTÍCIA AL DIARI ARA DEL NOVEMBRE DE 2021.

[HTTPS://ES.ARA.CAT/OPINION/RETIROS-CUSTODIA-VIOLENCIA-INVISIBLE_129_4196177.HTML](https://es.ara.cat/opinion/retiros-custodia-violencia-invisible_129_4196177.html)

5

INFORMACIÓ SOBRE EL TRIBUNAL POPULAR FEMINISTA.

[HTTPS://CALADONA.ORG/AGENDA-CALADONA/TRIBUNAL-POPULAR-FEMINISTA-ACUSEM-I-ACTUEM-CONTRA-LES-VIOLENCIES-MASCLISTES/](https://caladona.org/agenda-caladona/tribunal-popular-feminista-acusem-i-actuem-contra-les-violencias-masclistes/)

LA PERVERSITAT DE LA LLEI D'ESTRANGERIA

La llei d'estrangeria permet l'entrada de milers de migrants, que es veuen obligades a viure en la precarietat de la irregularitat durant almenys tres anys.

SUSANA ESPINOSA
PERÚ

ADMINISTRATIVA I MIGRANT
EN SITUACIÓ IRREGULAR.
JA PORTA MÉS DE TRES ANYS
EMPADRONADA, PERÒ NO TROBA
CONTRACTE DE TREBALL PER
PODER FER L'ARRELAMENT
SOCIAL

Susana Espinoza va arribar a l'Estat espanyol sola. Va deixar els seus fills al Perú a càrrec de la seva mare i convençuda de la necessitat d'escapar "d'una relació i una societat masclistes". En arribar, gràcies a unes xarxes informals no del tot sòlides, va iniciar un periple per diverses cases de persones que l'acolliren de manera solidària en "uns mesos de molta angoixa", durant els quals va treballar en jornades infinites venent menjar al metro i netejant cases. Malgrat tot, la situació la compensava, ja que preferia "estar lluny dels meus fills però que poguessin menjar" amb els diners que hi enviava, i veia a prop el dia en què tot milloraria.

Quatre anys després i a base de molta "suor i patiment", com explica, ha aconseguit una estabilitat suficient per portar els seus fills a aquest nou territori, però viuen tots tres en una situació irregular que els persegueix allà on vagin. "És molt dur veure com el meu fill es frustra perquè no pot jugar tornejos de futbol, que és el que més li agrada, per no tenir papers", denuncia.

Com Espinoza, hi ha entre 475.000 i 514.000 persones vivint a l'Estat espanyol en situació irregular, segons estimacions de la Fundación porCausa, membre del moviment Regularització Ja. Mig milió de persones que, en el seu dia a dia viscut des de la irregularitat, comproven que no tenen reconeguts gran part dels seus drets humans fonamentals i, per tant, són deshumanitzades de moltes maneres. D'aquestes, aproximadament un 77% procedeix de l'Amèrica Central i del Sud, el col·lectiu que presenta les taxes més altes d'irregularitat. Totes elles es veuen travessades per la Llei orgànica 4/2000, coneguda com a llei d'estrangeria, que regula l'entrada i l'estada de la població extracomunitària.

"La llei d'estrangeria i el règim de fronteres són instruments perversos de l'Estat que permeten un tancament parcial a les persones de fora, però deixant oberta una fissura perquè hi entri mà d'obra barata", assegura Gabriela Poblet.

GABRIELA POBLET
ARGENTINA

ANTROPÒLOGA MIGRADA FA
VINT ANYS ESPECIALITZADA
EN LA FEMINITZACIÓ DE LES
MIGRACIONS

“Realment, som un mal necessari per a Espanya”, es lamenta Espinoza recordant els temps de confinament per la COVID-19. Durant deu mesos no va sortir de la casa d’una senyora gran, al barri barceloní de les Corts, on treballava com a cuidadora interna sense descans, 24 hores al dia, per 550 euros mensuals.

“Van trobar una manera perquè recollissin la brossa a la porta: vaig arribar a estar tres mesos sense trepitjar el carrer”, relata. Condicions d’esclavitud moderna que qualsevol persona amb una situació regular denunciaria. I és aquesta una de les emocions que travessa tota persona migrant sense papers: la por, el temor a denunciar o accedir a qualsevol servei que tingui a veure amb institucions públiques i que pugui significar una detenció, un trasllat a un centre d’internament d’estrangers (CIE) i una deportació.

Por, fins i tot, a anar a demanar ajudes per a l’alimentació o l’habitatge a Serveis Socials. I, tot i aquesta por, un 27% de les ajudes que s’ofereixen des del departament de Serveis Socials d’una ciutat com Barcelona arriba a mans de famílies estrangeres, en situació regular i irregular, segons dades d’aquest departament –un percentatge comprensible si tenim en compte que, si a l’Estat espanyol un 12% de la població és estrangera, a Barcelona aquest percentatge puja al 22%

Una llei racista

Degut a la seva situació geogràfica, que el converteix en una de les portes a Europa, l’any 1985 l’Estat espanyol aprovava per primer cop una llei destinada íntegrament a legislar en matèria migratòria. L’objectiu no era altre que restringir l’arribada de persones estrangeres al territori i condemnar a la irregularitat aquelles que ja hi vivien. La llei ha patit diverses reformes encaminades principalment a fer més complexos alguns dels obstacles per a la regularització de les persones estrangeres i a afavorir-ne el retorn, augmentant l’estada màxima en un CIE o commutant penes de presó per l’expulsió del país.

VICTORIA CANALLA
ARGENTINA

CUIDADORA D’INFANTS
I ACTIVISTA MIGRANT.
MEMBRE DEL MOVIMENT
REGULARITZACIÓ JA

L’última d’aquestes reformes ha entrat en vigor el mes d’agost de 2022 i, un cop més, lluny de beneficiar les persones residents irregularment a l’Estat espanyol, aposta per la contractació en origen i la migració circular, és a dir, la temporalitat. Aquesta reforma incorpora també una nova manera de tramitar l’arrelament –fins ara social, laboral o familiar– per a les persones que ja tinguin dos anys d’empadronament i es comprometin a cursar una formació dins els àmbits laborals des dels quals hi ha demanda. “És una reforma totalment mercantilista”, assegura Victoria Canalla, ja que “té com a objectiu el que convé al mercat laboral espanyol i no la consecució de drets”. I tem que el nou arrelament per formació es limiti només a “tasques de neteja o construcció, la història de sempre”.

La llei d’estrangeria “es basa en un prejudici ètnic absolut, produït per segles de colonialisme, que considera les persones estrangeres, en concret les sud-americanes, subjectes inferiors”, assegura Gabriela Poblet. En paraules de l’activista argentina Victoria Canalla, “es tracta d’una llei racista perquè contempla qui ve de fora com un subjecte diferent: l’altre”. **“No és una llei garantista, sinó que crea una situació de no drets que implica l’exclusió d’una minoria, exposant-la a la violència en quedar fora de les polítiques públiques** i obligant-la constantment a esquivar obstacles”, afegeix.

“L’Estat exerceix un racisme institucional inhumà que et posa traves per a qualsevol tràmit”, denuncia Eli González, exiliada des de Nicaragua, mare i sol·licitant d’asil a qui han denegat la protecció internacional. Aquest racisme implícit en la llei es fa visible quan les persones migrades s’han d’enfrontar a les institucions espanyoles, a les quals tot sovint temen.

ELI GONZÁLEZ
NICARAGUA

FARMACÈUTICA REFUGIADA. LI VAN DENEGAR L'ASIL I ESTÀ TRAMITANT L'ARRELAMENT SOCIAL. HA SIGUT VÍCTIMA D'UNA RETIRADA DE CUSTODIA PER PART DE LA DGAIA

González denuncia la “situació ridiculitzant” que va viure des de la seva primera gestió amb Estrangeria, esperant, de matinada, durant moltes hores en una llarga cua al carrer per accedir a una cita prèvia per ser atesa. D'ençà de la pandèmia, les llargues cues a la porta de qualsevol oficina d'estrangeria o d'asil s'han convertit en hores i hores davant la pantalla per mirar d'aconseguir virtualment una cita.

Actualment, aquesta tasca és impossible. **La saturació d'aquestes oficines ha creat durant els últims dos anys un mercat negre de cites, que, per més que ha estat denunciat a institucions públiques des de col·lectius i entitats, no ha estat per ara abordat.** I si ja eren poc accessibles els processos d'estrangeria i asil, ara, amb tarifes de fins a 200 euros per una cita prèvia, ho són molt menys.

Aquesta violència se suma a la situació de sotmetiment, por i explotació laboral que per a moltes migrants –segons el mateix ministre d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, José Luis Escrivá– dura una mitjana de set anys i mig. Això vol dir que per a algunes migrants aquesta situació s'allarga durant quatre anys, però per a altres pot arribar fins a dotze: dotze anys sense drets.

Llargos recorreguts fins a la regularització

Segons diversos estudis, el col·lectiu de persones estrangeres a l'Estat espanyol està sobrerrepresentat en els índexs de pobresa. La llista de dificultats i obstacles per aconseguir el que qualsevol persona necessita és llarga. Un nom estranger, el color de pell o la senzilla absència d'un DNI espanyol impossibiliten moltes vegades l'accés a un dels principals drets humans: l'habitatge.

Les persones i fons voltors propietaris al·legaran que persones sense papers, sense un contracte laboral i sovint sense un compte corrent al banc no tenen prou garanties per firmar un contracte com a llogateres. Alhora, la irregularitat no els permet tenir un contracte de treball ni, per tant, cotitzar per tenir algun dia una prestació d'atur o una pensió, de manera que el peix es mossega la cua: ni sostre ni feina garantits.

L'economia submergida és l'únic camí. Per tant, la llei d'estrangeria és la responsable i creadora d'aquesta economia informal que el mateix Estat diu combatre. Un altre peix que es mossega la cua. “La llei ens treu la possibilitat de tenir els mateixos drets que la resta de persones i ens deixa en uns llimbs legals durant almenys tres anys, durant els quals serem explotades treballant en negre. I, per sortir d'aquí, hem de fer de tot i més”, assegura Ana Isabel Ríos, una migrant colombiana que prefereix guardar l'anonimat pel risc al qual s'exposarà en denunciar la manera a través de la qual va aconseguir la residència.

ANA ISABEL RÍOS
COLÒMBIA

ESTUDIANT DE MÀSTER I MIGRANT. VA PAGAR 4.000 EUROS PER OBTENIR LA RESIDÈNCIA A TRAVÉS DE L'ARRELAMENT FAMILIAR. PREFEREIX GUARDAR L'ANONIMAT

Els recorreguts per “sortir d'aquí”, d'un forat negre inevitable, són diversos. El primer pas, imprescindible per a totes i que –tot i que hauria de ser ben senzill– sovint no està sent garantit per les administracions públiques, és l'empadronament. Aparèixer al registre del padró del municipi espanyol on la persona estrangera resideixi serà la garantia d'altres drets com la salut o l'educació de menors.

El dret a l'empadronament, doncs, és la porta a la resta de drets –una porta que de vegades ja costa d'obrir. **Per llei, tots els ajuntaments tenen l'obligació**, a través de l'Oficina d'Atenció al Ciutadà, d'empadronar totes les persones que resideixin al seu municipi, també si viuen sota un pont o en un caixer automàtic, a través de la figura del “padró sense domicili fix”.

Molts consistoris, però, no compleixen la llei i exigeixen un contracte de lloguer o de propietat a l'hora d'empadronar-se. Aquesta falta de garanties d'un dret bàsic ha fet sorgir un mercat negre –un altre– on es pot comprar la possibilitat d'empadronar-se pagant fins a 500 euros anuals a persones nacionals espanyoles o estrangeres residents perquè t'empadronin a casa seva.

Hi ha diverses ONG, com la Creu Roja, o entitats i col·lectius de la mateixa població migrant organitzada, com Mujeres Pa'lante, que ofereixen assessorament perquè això no passi, però moltes vegades acaba sent inevitable. Sigui com sigui, l'objectiu de qualsevol migrant una vegada ha arribat a l'Estat espanyol és empadronar-se tan aviat com pugui, perquè és només aleshores, quan ja consti al padró, que començaran a acumular-se realment els dies, les setmanes i els anys que necessita per arribar a regularitzar-se de la manera més comuna: l'arrelament social.

LIZA RONCANCIO
COLÒMBIA

PERIODISTA REFUGIADA. A PESAR DE DEMOSTRAR LES AMENACES VISCUEDES, LI VAN DENEGAR L'ASIL I ARA ESTÀ EN SITUACIÓ IRREGULAR PENSANT EN TRAMITAR UN ARRELAMENT PER FORMACIÓ

L'arrelament social és una de les modalitats d'autorització temporal per viure i treballar a l'Estat espanyol durant un període de temps prorrogable. **L'aconsegueixen aquelles persones que poden demostrar, a través del padró, que han viscut tres anys consecutius en territori espanyol** i que compleixen altres requisits com l'obtenció d'un o diversos contractes de treball que sumin almenys trenta hores setmanals, l'absència d'antecedents penals, la realització de cursos de la llengua local –castellana, catalana o eusquera– i un informe que demostrï la seva integració social. La periodista colombiana Liza Roncancio, com milers de persones en situació irregular, ja reuneixen tot el que es necessita per dur a terme aquest arrelament, menys el contracte laboral.

Aquests contractes, com en el cas d'Eli González, s'acaben fent realitat “gràcies a persones de confiança que et fan el favor; d'altra manera, és molt difícil”, assegura la jove nicaragüenca. Roncancio, per la seva banda, després que li deneguessin la sol·licitud d'asil, ràpidament va descobrir que la seva millor opció era optar per l'arrelament social: “Jo he estudiat català, cultura catalana, un curs subvencionat de màrqueting digital... Tinc tots els requisits. Només em falta una oferta de contracte, però, amb l'edat que tinc i sense papers, qui em contractarà? Quedes realment en uns llimbs, és un cul-de-sac”, es lamenta preocupada. Actualment, té esperances en la nova reforma, en aconseguir un arrelament per formació a través de comprometre's a fer una altra formació, un nou camí per a la regularització que encara s'ha de comprovar que funcioni.

L'arrelament laboral, en canvi, permet obtenir la residència després de dos anys de viure al país de forma continuada, però has de demostrar que hi has treballat sense contracte un mínim de sis mesos. Per assolir aquesta via, has de denunciar el teu contractador i una inspecció de treball ha de verificar que hi treballes sense contracte, procés que genera por i desconfiança per la possibilitat de perdre la feina o perjudicar les companyes que t'han ajudat fins ara. Aquest arrelament funciona sobretot per a aquelles sol·licitants d'asil que han gaudit d'un permís de treball durant el temps que eren sol·licitants, però, en ser denegades, queden en situació d'irregularitat.

Finalment, l'**arrelament familiar** permet a una persona amb almenys un any al país obtenir la residència si té una relació de parentesc directe amb una persona de nacionalitat espanyola, sigui per ascendència, descendència, matrimoni o parella de fet. Aquest **és el camí més ràpid i més senzill** i, per tant, el que moltes persones migrades busquen agafar, sigui com sigui, **però és una opció que en molts casos es presta a abusos.**

“Jo he aconseguit el permís de residència a través de pagar-li a una persona de nacionalitat espanyola perquè fes el tràmit de parella de fet amb mi. Això ha implicat vuit pagaments de 500 euros, que en sumen 4.000, i per això ell m’ha empadronat a casa seva”, explica Ana Isabel Ríos. Després de tres anys sense tornar al seu país degut a la situació d’irregularitat, l’estudiant de comunicació colombiana va poder visitar els seus pares a Cali i va poder fer les pràctiques del màster que tenia aturades a causa també de la manca de documentació: “M’era impossible acabar-lo sense fer les pràctiques en una empresa, però cap empresa m’acceptava sense NIE. Estava desesperada”.

Abans de trobar la persona que avui és la seva parella de fet per conveniència, buscant maneres de trobar una parella amb qui casar-se, l’estudiant colombiana va topar amb un bufet d’advocats que demanava 8.000 euros per aconseguir-li una parella i tramitar-li el permís de règim comunitari com a familiar de ciutadà de la Unió Europea. “Eren massa diners i, a més, em va semblar molt greu que els advocats fossin colombians com jo”, explica Ríos.

Un mercat negre més, alimentat sobretot per altres persones migrants ja regularitzades i precaritzades que busquen maneres d’obtenir recursos econòmics a través de les necessitats que saben –perquè les han viscut– que altres persones travessen. I és que sortir de la irregularitat no significa sortir del contínuum de violències que les persones migrants viuen des que es veuen forçades a fugir dels seus territoris. Es tracta d’un contínuum que no acabarà mentre persisteixi el racisme estructural global.

Però el malson encara no ha acabat. La jove colombiana denuncia que actualment és “víctima de xantatge econòmic per part d’aquest senyor: **m’amenaça que em traurà del padró de casa seva si no li pago 500 euros cada any**”. Deixar d’aparèixer al padró de la seva parella de fet **podria provocar la no renovació del seu permís de residència**, però “500 euros són molts diners per a algú que continua tenint una situació econòmica inestable com jo, que pretén enviar diners a casa, a Colòmbia. És molt complicat”, es lamenta indignada.

Les xarxes imprescindibles

Les xarxes informals són un suport realment imprescindible. Davant les violències derivades de l’actuació de les administracions públiques, la llei d’estrangeria i el racisme estructural de la societat, les persones migrants –sobretot les que porten més temps a l’Estat espanyol i ja han aconseguit certa estabilitat– construeixen xarxes informals de suport mutu per combatre els obstacles de manera col·lectiva.

És el cas de Mujeres Migrantes Diversas, Mujeres Pa'lante o Peruanísimas, col·lectius de dones migrants llatinoamericanes que s’han organitzat per convertir-se en un coixí per a totes aquelles que acaben d’arribar, que necessiten informació i assessorament per entendre les opcions que tenen per arribar a establir-se al nou territori que trepitgen i que necessiten, sobretot, trobar feina irregular per poder sobreviure. ●

Recomanacions

Per ser la porta a la resta de drets, **facilitar l'empadronament ha de ser una obligació inequívoca i irrevocable de tots els municipis** de l'Estat espanyol. Ja existeixen la legislació i els protocols per implementar aquest dret, que també **ha de ser accessible per a aquelles persones migrants indocumentades que no poden facilitar un contracte de lloguer o propietat** –solen rellogar una habitació o viure provisionalment a casa de terceres persones gràcies a les xarxes informals– però que han de poder empadronar-se a través de la figura del padró sense domicili fix. Molts municipis d'arreu de l'Estat no estan garantint aquest dret, que alhora és una obligació. També és responsabilitat de les administracions públiques autonòmiques i estatals que aquest dret es garanteixi a totes les residents, regulars o irregulars, de l'Estat espanyol, ja que és l'única manera de garantir també el dret a la salut universal.

Alguns dels testimonis d'aquesta investigació apunten a l'abolició de la llei d'estrangeria. I és que entre aquesta i el règim de fronteres de l'Estat espanyol, parafrasejant l'escriptor Eduardo Galeano, són "més lliures els mercats que les persones". Tot i així, mentre abolir les fronteres i les legislacions que atorguen drets desiguals a les persones segons on són nascudes –o atorga drets a algunes i no a altres– no es converteix en tendència, les recomanacions de cara a **transformar la llei d'estrangeria** són tres:

→ **Modificar-la estructuralment perquè deixi de ser un mecanisme que assegura al mercat laboral espanyol mà d'obra barata sense drets.** Modificar-la perquè deixi de crear un buit de drets per a les persones que esperen complir els requisits per demanar la residència i el permís de treball: aquest mínim de tres anys –que es converteixen en vuit o nou– en què han de treballar obligatòriament en l'economia submergida. Modificar-la perquè deixi de deshumanitzar les persones migrants, que no paren d'arribar i que continuaran arribant en els pròxims anys.

→ **Aprovar la iniciativa legislativa popular Regularització Ja**, que ha arribat al Congrés espanyol al desembre de 2022 i que permetrà regularitzar –i, per tant, facilitar l'accés a drets– 500.000 persones que resideixen actualment sense papers a l'Estat espanyol. Existeix el temor, en la comunitat migrant sense papers i el seu voltant, que, amb la reforma de la llei d'estrangeria posada en marxa l'agost de 2022, aquesta ILP no s'aprovi al·legant que ja s'ha fet una millora dels drets de les persones migrants. La reforma, però, en termes generals, no facilita la regularització d'aquest col·lectiu que la societat espanyola va entendre que era tan essencial durant la pandèmia. Que les persones essencials tinguin drets és el que exigeix Regularització Ja.

→ Dins els escenaris de regularització, la via de l'arrelament social –la més utilitzada– no pot continuar prenent que les persones indocumentades aconseguixin una oferta de contracte laboral si no tenen permís per treballar. És una paradoxa que col·loca aquestes persones en una situació molt difícil de resoldre i que les condemna a viure en la irregularitat. Precisament fruit d'aquesta situació paradoxal, s'ha construït un mercat negre de creació de contractes laborals de conveniència. **És necessari canviar els requisits de l'arrelament social perquè les persones migrants no hagin d'acabar pagant per aconseguir la documentació que requereixen, com ara una oferta de contracte laboral, per treballar.**

Més enllà del text de la llei d'estrangeria, pel que fa al model d'acollida, és urgent i necessari **disminuir el volum de burocràcia, que resulta en violència institucional contra les persones migrants.**

És urgent i necessari descongestionar les oficines d'estrangeria per poder atendre, assessorar i tractar amb dignitat totes les persones migrants que requereixen informació o tramitar sol·licituds de residència.

L'absència de cites prèvies, els llargs temps d'espera i el tracte fred de les treballadores d'aquestes oficines contribueixen a la deshumanització de les persones migrants i cercadores de protecció internacional. A més, el mercat negre de cites prèvies i la complexitat dels tràmits d'estrangeria encara fan més inaccessible el procés de regularització perquè requereix que les persones migrants disposin de recursos econòmics per accedir-hi. **Erradicar el mercat negre de cites prèvies per estrangeria ha de ser una prioritat urgent de les administracions públiques.**

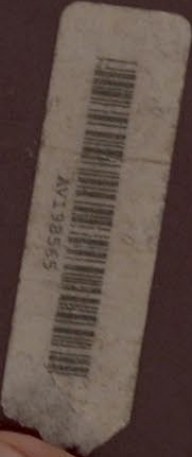
→ En l'aspecte de les persones, es reconeix una millora d'algunes àrees, sobretot fruit de la pressió de les col·lectivitats migrants i refugiades, del treball en xarxa i des d'una mirada comunitària d'associacions i col·lectius diversos, però es continua requerint una **millora qualitativa i quantitativa de les professionals que atenen en l'àmbit de l'acollida** precisament per disminuir la burocràcia. Més persones, menys formularis.

"EXTERNALITZAT I CAÒTIC": EL SISTEMA D'ASIL ESPANYOL

Els obstacles per sol·licitar asil i el 94% de denegacions representen greus violències contra qui cerca refugi a l'Estat espanyol.

CONGRESO
DE LOS
DIPUTADOS
JORNADAS
15 SEP 2021

PASAPORTO
PASSPORT

REPUBLICA DE COLOMBIA

CARLOS CANO
I LUCÍA IXCHIÚ,
GUATEMALA

COMUNICADORES SOCIALS I
ACTIVISTES REFUGIADES.
VAN ACONSEGUIR L'ESTATUS
DE REFUGI EN NOMÉS CINQ
MESOS. DENUNCIEN EL
RACISME VISCUT INCLÚS EN
LES ENTITATS D'ACOLLIDA

“L'exili és la presó més gran que existeix”, asseguren Carlos Cano i Lucía Ixchiú, activistes i defensors del territori exiliades des de Guatemala. “Però, ahora, el refugi és una arma que tenim i no hauria de ser mai un privilegi, sinó un dret”, afegix ella, feminista comunitària del poble indígena quixé.

Que demanar cita prèvia per sol·licitar protecció internacional sigui un periple gairebé impossible i que a un 94% de les persones que demanen l'estatus de refugi se'ls negui són realitats que posen en dubte la garantia del dret d'asil a l'Estat espanyol.

Establert per la convenció de Ginebra de 1951, el dret d'asil és un dret humà i una necessitat de milions de persones que es veuen obligades a fugir de casa. L'Estat espanyol reconeix aquest dret a través de la Llei 12/2009, però fins ara no s'ha creat cap reglament que la desenvolupi. A més de les dificultats per accedir al dret, el sistema d'acollida que ofereix l'Estat està profundament externalitzat a través d'entitats, ONG i fundacions, i força saturat sobretot a les regions més concorregudes, com Barcelona, Madrid, Canàries, Ceuta o Melilla. Actualment, hi ha almenys 104.000 sol·licituds pendents de gestionar: 104.000 persones esperen una resposta decisiva per a la seva vida.

Buscant maneres de gestionar les supervivents de la Segona Guerra Mundial, es va ratificar l'any 1951 la convenció de Ginebra, un text que establia que les refugiades són aquelles persones que, “degut a temors fonamentats de ser perseguides per raons de raça, religió, nacionalitat, pertànyer a un grup social concret o tenir una opinió política particular”, no poden tornar al seu país.

El protocol de Nova York de 1967 va estendre aquest dret a totes les persones del món, però a l'Estat espanyol encara faltaven deu anys perquè es reconegués. Degut a la llarga dictadura franquista, l'Estat espanyol no es va adherir a la convenció de Ginebra fins a l'any 1978, i fins al 1984 no es va regular el dret d'asil. Després de diverses reformes, la més important realitzada l'any 1994, l'actual Llei 12/2009 considera com a motius de fugida l'orientació sexual i el gènere.

Actualment, l'Estat espanyol és el tercer país d'Europa on es demana més asil, després d'Alemanya i l'Estat francès. Veneçuela i Colòmbia són les nacionalitats que més sol·licituds d'asil han presentat des de 2018. El Perú, Hondures i Nicaragua també estan entre les deu nacionalitats que més han demanat protecció a l'Estat espanyol l'any 2021.

Sol·licitants d'aquestes nacionalitats denuncien dues situacions clau que posen en qüestió la garantia d'aquest dret, una a l'inici del procés i l'altra al final: per una banda, és molt complicat accedir a una cita per sol·licitar asil i, per l'altra, **al 94% de les persones que el sol·liciten se'ls denega després de fins a tres anys d'espera.**

A més, el camí precari –marcat moltes vegades per la discriminació i les dificultats de qualsevol migrant per aconseguir habitatge, feina i, en definitiva, una vida digna– obliga les sol·licitants d'asil a picar portes d'ONG i fundacions per poder accedir als serveis d'un sistema d'acollida col·lapsat.

Un dret sense garanties

JUAN DIEGO CAPAZ
COLÒMBIA

JOVE QUE HA FUGIT DEL SEU TERRITORI PER AMENACES DE GRUPS ARMATS. VA ARRIBAR A L'ESTAT ESPANYOL L'AGOST DE 2022 I LI RESULTA GAIREBÉ IMPOSSIBLE ACONSEGUIR UNA CITA PRÈVIA PER DEMANAR ASIL

"En aquest moment no hi ha cites prèvies" és l'anunci que s'ha trobat **Juan Diego Capaz** a la pantalla quan pretenia aconseguir una cita per demanar asil. Capaz és un jove indígena colombià que ha hagut de sortir del seu territori degut a amenaces de mort per part de grups paramilitars. Ha pogut arribar a Barcelona a través de xarxes informals de solidaritat i d'una petita ONG, que li ha facilitat recursos per al vol i les primeres setmanes de supervivència –un coixí molt favorable que no tothom té. S'ha assessorat bé i ha rebut acompanyament jurídic per part d'entitats com la Fundació Bayt Al-Thaqafa. Per això el primer que sap que ha de fer és empadronar-se. Malgrat els obstacles, ho aconsegueix.

"En aquest moment no hi ha cites prèvies", continua sortint a la pantalla cada vegada que ho intenta. Un mes després de la seva arribada, ja ha passat per tres cases solidàries diferents i ha trobat un contacte que li ofereix, per 80 euros, una cita per al cap de dos mesos a la ciutat veïna de Tarragona. "Estic obligat a fer-ho perquè, si no, se m'acaba el permís de turista i aleshores no seré ni una merda per a l'Estat espanyol", etziba enfadat. No sap del tot si fiar-se'n. De moment només és una promesa. Quan aquesta persona li entregui una cita l'hi pagarà amb el poc que li queda.

Des de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR) asseguren que els consta que **s'estan arribant a pagar fins a 500 euros per una cita prèvia per demanar asil.** "És bastant decebedor. Haver de sortir del meu territori, venir on se suposa que estaria millor i haver de pagar per accedir al que se suposa que és un dret", continua Capaz.

Ha buscat feines informals, però, per ara, no ha tingut sort. Sense papers es fa molt difícil treballar. Tot i que és una mica tímid, amb el pas de les setmanes ha construït una xarxa informal, sobretot de persones colombianes com ell i migrants en general, que s'ha convertit en essencial per continuar endavant. Aquesta xarxa li ha acabat de donar els consells que necessitava. Ara sap que, encara que finalment aconsegueixi demanar-lo, el més probable és que li deneguin l'asil,

LIZA RONCANCIO
COLÒMBIA

PERIODISTA REFUGIADA. A PESAR DE DEMOSTRAR LES AMENACES VISCUTES, LI VAN DENEGAR L'ASIL I ARA ESTÀ EN SITUACIÓ IRREGULAR PENSANT EN TRAMITAR UN ARRELAMENT PER FORMACIÓ

com a la seva conterrània **Liza Roncancio**, periodista amenaçada per la seva tasca informativa a Colòmbia. Dos anys i una pandèmia després de demanar asil, li van comunicar que la seva sol·licitud havia estat denegada, com la de 18.614 colombianes més només l'any 2021.

També li han explicat que, encara que es converteixi en sol·licitant d'asil, sempre tindrà oberta la via de l'arrelament familiar: aconseguir parella o trobar una persona amb nacionalitat espanyola disposada a compartir privilegis, signar com a parella de fet i obtenir la residència d'aquesta manera. "També és important recordar que **les persones a qui se'ls denega l'asil no han d'abandonar el país en quinze dies com indica la carta que els donen, sinó que poden romandre al país i esperar a tenir tres anys d'empadronament per fer arrelament social**. Per això és tan important el padró", clarifica Rodrigo Araneda, migrant xilè i president d'ACATHI, una petita associació que fa acompanyament psicosocial a persones refugiades de la comunitat LGTBIQ+ a Barcelona.

RODRIGO ARANEDA
XILE

PSICÒLEG COMUNITARI I PRESIDENT D'ACATHI, UNA ASSOCIACIÓ CENTRADA EN MIGRACIONS, REFUGI I DIVERSITATS LGTBIQ+

Segons Araneda, un activista amb molta experiència assessorant sol·licitants de refugi, "són moltes les persones que demanen asil per tenir algun tipus de documentació durant un temps", una conseqüència gairebé inevitable que es desprèn de la perversitat ja referida de la llei d'estrangeria. "L'asil no és un tema central. La visió de l'Estat espanyol se centra més en la migració, es preocupa més per crear sortides a partir de la llei d'estrangeria que per estructurar elements d'asil", continua. Una mostra d'aquesta dinàmica és que la llei d'asil, aprovada el 2009, encara no té un reglament que la desenvolupi tretze anys després.

El panorama no és el millor, però Juan Diego Capaz també sap que sol·licitar asil és la via més ràpida per obtenir un permís de treball, que totes aconsegueixen al cap de sis mesos de formalitzar la sol·licitud. Poder signar un contracte laboral i cotitzar serà un gran pas cap a l'estabilitat que perd qualsevol persona quan migra. A més, tot i la situació de col·lapse, tindrà alguna possibilitat d'entrar al sistema d'acollida, que li brindarà allò bàsic per viure mentre no trobi feina.

El règim de fronteres global i la llei d'estrangeria espanyola suposen les primeres violències per a les persones refugiades. La següent, ja en àmbits autonòmics i municipals, és trobar-se amb l'enorme dificultat de demanar asil per la falta de cites prèvies. Però encara en queda una altra de molt temuda: un sistema burocràtic que t'obliga a anar a la policia per deixar constància de la intenció de sol·licitar asil. Sí, la cita prèvia que tant costa d'aconseguir "**és una cita per demanar la cita, és així de burocràtic**", assegura Araneda.

Per tant, és obligatori tractar amb un cos de seguretat –que a moltes els recorda l'actor armat que els perseguia al seu país d'origen– per tal d'obtenir refugi al que es considera un territori segur. "És una revictimització total haver de dirigir-me a la policia per aconseguir asil", pensa Lucía Ixchiú, refugiada al País Basc juntament amb Cano.

A més a més, sempre amb llargs temps d'espera. Actualment, poden arribar a passar entre vuit mesos i un any des que aterren a l'Estat espanyol fins que obtenen formalment un document, la targeta vermella o un senzill full blanc que els identifica com a sol·licitants d'asil amb un número d'identitat d'estrangers (NIE) provisional. "Fins a arribar a aquest moment, vam viure temps molt durs, de desarrelament total", recorda Ixchiú. "És impossible generar arrelament quan hem viscut en cinc llocs diferents en pocs mesos. Nosaltres som la nostra pròpia casa", afegeix el seu company, Carlos Cano.

Un sistema d'acollida saturat

En un circuit paral·lel al de sol·licitar protecció internacional, existeix la possibilitat d'accedir al sistema d'acollida estatal, que inclou habitatge, alimentació, assessorament jurídic i laboral i atenció psicològica. Actualment, **tot i que al voltant de 70.000 persones demanen asil cada any, el sistema d'acollida estatal disposa d'unes 10.000 places**, que acaben sent per a les persones i famílies en situació de més vulnerabilitat.

I aquí és on la terciarització o externalització de les funcions públiques és més pronunciada. Al sistema d'acollida s'accedeix només a través de tres ONG: la Creu Roja, la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR) i Accem. "Accedir al programa és difícil. Hi ha una mitjana de quatre mesos d'espera", explica Estel·la Pareja, directora de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR).

Sobretot es complica per a les que fugen de la violència però encara no són formalment sol·licitants d'asil perquè no hi ha cites prèvies disponibles per fer el tràmit. "En alguna ocasió s'ha aconseguit entrar a la llista per accedir al sistema d'acollida amb captures de pantalla que demostren que no s'ha pogut demanar asil", declara Pareja.

Aquest laberint ja prou impossible es complica amb l'actitud que algunes entitats tenen de cara a les sol·licitants de refugi. "Com a dona indígena, vaig ser víctima de racisme a Madrid, a casa de companys teòricament solidaris, i també amb el sistema d'acollida estatal a través de CEAR", assegura l'activista Lucía Ixchiú. Si bé altres refugiades han rebut un bon tracte, són diverses les que denuncien no haver estat prou escoltades o haver patit canvis de domicili que les obligaven a allunyar-se de la xarxa de suport que amb dificultats ja havien construït.

GABRIELA POBLET
ARGENTINA

ANTROPÒLOGA MIGRADA FA
VINT ANYS ESPECIALITZADA
EN LA FEMINITZACIÓ DE LES
MIGRACIONS

"Si vens de viure violència al teu país d'origen i ara ets refugiada, sol·licitant d'asil o, pitjor encara, migrant forçada a qui han denegat l'asil i tens tota una història de violència però no ets reconeguda com a refugiada i et llegeixen com a migrant econòmica... Si a sobre has de tornar a explicar la teva història una vegada i una altra, estàs revivint-ho eternament", reflexiona l'antropòloga experta en migracions Gabriela Poblet. "**Haver de canviar de municipi és una violència simbòlica molt forta**", afegeix.

En termes d'acompanyament sociojurídic de les persones sol·licitants d'asil, el laberint continua. "Els dispositius d'acollida d'aquestes entitats han augmentat, però són un caos", assegura Poblet. "L'externalització el que fa sobretot és precaritzar. La gent no sap ben bé on va: acudeixen al SAIER, després a un altre servei, se sobreposen recursos i no entenen bé qui els porta el procés d'asil. Hi ha una falta de referents clars", segueix l'antropòloga.

Com a excepció a la situació general de l'Estat espanyol, la ciutat de Barcelona és l'única que compta amb un servei públic municipal d'assessorament, anomenat Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER), que el que fa substancialment és derivar a altres entitats. Estel·la Pareja, de la CCAR, hi veu la part positiva: "Davant d'una tendència neoliberal des dels anys vuitanta d'externalització de les funcions de l'estat, nosaltres preferim ser nosaltres, la societat civil organitzada en forma d'entitats, les que gestionem aquests serveis que que siguin empreses amb finalitats de lucre".

Per evitar els laberints, la revictimització i les diverses violències a les quals s'enfronten les refugiades, per tal de poder donar camins de vida digna a les persones refugiades, seria imprescindible **enfocar els sistemes d'acollida des d'una**

perspectiva de protecció integral feminista, basada en l'escolta de les necessitats de les persones i en perseguir, des d'un inici, l'autonomia individual en contextos comunitaris.

"Per mi, pel que fa a l'acollida local, el que s'ha de fer és invertir diners i temps en una primera entrevista i una segona i una tercera amb un sol referent, i ben feta", aconsella Poblet. "Una entrevista de primera acollida llarga serà molt més efectiva perquè coneixerem millor la persona, sabrem què necessita, on derivar-la, no anirà a altres entitats i optimitzarem recursos", sentència.

L'asil com a política exterior

En els últims cinc anys, 120.000 veneçolanes i 72.500 colombianes han demanat asil a l'Estat espanyol: gairebé 200.000 persones desplaçades forçadament que aterren, en gran part a Madrid i Barcelona, sense gaire xarxa de suport. A la majoria se'ls ha denegat la sol·licitud de refugi. La gran diferència és que al 80% de les persones de Veneçuela se'ls han atorgat permisos de residència i treball d'un any de durada per raons humanitàries i, en canvi, a les de Colòmbia i la resta de països de l'Amèrica Central, tot i viure situacions de violència extrema, se'ls ha denegat qualsevol mena d'ajuda a un 94% dels casos. "Les persones a qui ens han negat l'estatus de refugiades quedem en una situació de vulnerabilitat total, irregulars i sense poder tornar al territori", explica la periodista colombiana Liza Roncancio.

"És un tema estrictament geopolític. Quan parlem de migració, al final parlem de relacions internacionals, d'interessos comercials i polítics", declara Poblet. Per una banda, més enllà dels interessos particulars de l'Estat espanyol amb cada país, a Veneçuela se li ha reconegut una situació de crisi humanitària des d'altaveus internacionals, mentre que a Colòmbia, tot i que continuïn havent-hi enfrontaments armats de manera quotidiana i hagin estat assassinats 1.300 líders socials en els últims cinc anys, el discurs imperant subratlla els acords de pau firmats a l'Havana el 2016. Per altra banda, **Colòmbia, a diferència de Veneçuela, és un aliat pel que fa al model econòmic, i concedir refugi a les persones que en fugen seria una manera indirecta d'acceptar una situació de risc i inestabilitat que no convé als mercats.**

Entre 2000 i 2004, el país de García Márquez i l'Equador eren els orígens dels "col·lectius més grans de migrants llatinoamericanes", tal com recorda Poblet. Entre 2018 i 2021, ha tornat a pujar la seva migració, que a l'arribar es recolza en les xarxes antigues que ja estaven establertes a l'Estat espanyol. El primer pic es va donar durant el govern d'Álvaro Uribe, els falsos positius i el paramilitarisme. El segon pic, que tot i l'arribada de l'esquerra al govern encara s'expandeix amb l'arribada constant de colombians com Juan Diego Capaz, coincideix amb el govern d'Iván Duque, pupil d'Uribe, i el retorn de la guerra malgrat la signatura dels acords de pau de 2016.

Per tant, tot i afectar la situació jurídica i els drets humans de milers de persones, a causa d'una decisió exclusivament política i financera, **a un 80% de les persones veneçolanes sol·licitants d'asil se'ls entrega protecció internacional per raons humanitàries, mentre que només a un 6% de les colombianes se'ls dona refugi.** ●

Recomanacions

A partir del que la majoria d'expertes apunten i també des de l'anàlisi dels testimonis, podem extreure diverses claus:

En l'alarmant conjuntura actual, la primera recomanació és **garantir l'accés al dret d'asil** per part de les administracions públiques, en aquest cas el Ministeri d'Interior, que és l'encarregat de vetllar pels drets de les cercadores de protecció internacional. Cal disposar de vies segures per arribar al territori espanyol, en teoria territori segur, i cal oferir fàcil accés a aquest dret a través d'atenció directa a les cercadores de protecció internacional. Així com ha sigut possible fer-ho amb les persones refugiades d'Ucraïna, s'ha de poder fer amb totes.

La segona recomanació és la **creació d'un reglament de la llei d'asil de 2009**.

Una vegada s'hagi garantit l'accés al dret a asil, la principal recomanació és **dedicar més temps i recursos en la primera entrevista** que es fa a la persona sol·licitant d'asil per identificar de manera integral les seves necessitats i començar a partir d'aquí un pla d'acollida. Escoltar més les persones que arriben i posar-les al centre. En aquest sentit, és clau la proposta de **protecció integral feminista** que han construït organitzacions llatinoamericanes com la Iniciativa Mesoamericana de Defensores⁶ i que a l'Estat espanyol han desenvolupat organitzacions amb una clara aposta feminista com el Fons de Dones Calala⁷.

L'externalització de l'acollida en entitats del tercer sector, per més que té alguns factors positius, no deixa de tenir un component precaritzador tant de les persones que hi treballen com de les persones que en són beneficiàries:

→ Una recomanació indispensable és **millorar les condicions laborals de les treballadores del sector d'acollida**. Es tracta d'una tasca d'alta responsabilitat que ha de ser ben pagada i que requereix descans per poder gaudir de bona salut emocional i d'una ment preparada per atendre persones que fugen de la violència. La falta de bones condicions i l'externalització de la funció pública en entitats fan que hi hagi molta rotació de personal i que els referents de les persones migrants canviïn massa sovint.

→ Tant treballadores d'un perfil més tècnic com integradores socials, psicòlogues o altres professionals de les ciències socials han de tenir certes **habilitats psicosocials per poder treballar**. Oferir atenció i assessorament a sol·licitants d'asil i refugiades ha

d'implacar necessàriament estar preparada per escoltar històries de vida travessades per violències de molts tipus que poden ferir sensibilitats i, inclús, en una acumulació mal gestionada d'energies i sentiments negatius i violents, poden provocar malalties al cos de qui les rep. Saber identificar les necessitats de les persones que atenen i derivar-les on toqui o oferir-los l'atenció idònia és un repte que requereix formació especialitzada

→ També és necessari que les treballadores de l'àmbit d'acollida estiguin en un **procés de formació constant quant a la història i el context polític i social dels territoris d'on provenen la majoria de cercadores de protecció internacional**. En aquest cas, també aquelles que prenen la decisió, al final del circuit, d'acceptar la sol·licitud d'asil o rebutjar-la, és a dir, la Comissió Interministerial d'asil i Refugi.

→ Existeixen bons recursos, però sovint no es fan servir de manera eficaç, ja que se sobreposen els uns als altres. Entre fundacions, ONG, serveis municipals i col·lectius especialitzats en acollida; entre programes, ajudes econòmiques, plans d'emergència o menjadors populars, hi ha serveis i béns que no sempre arriben a qui han d'arribar i que provoquen confusió a aquelles que haurien de beneficiar. Una persona migrant pot acabar tenint una tècnica d'acollida de la Creu Roja, una assessora sociojurídica de la Fundació FICAT i una psicòloga de Serveis Socials del barri on resideix (on no ha aconseguit empadronar-se) i viure en un cacau de cites, desplaçaments, contactes i informacions que li causin confusió en comptes d'ajuda. **Les estructures d'acollida han de funcionar d'una manera més cooperativa i articulada i han d'oferir a les migrants i sol·licitants d'asil un sol referent** que segueixi el seu cas –més fredament, el seu expedient– i que entengui el funcionament del procés d'acollida a l'Estat espanyol i la seva característica clau: l'externalització.

→ A les problemàtiques exposades al punt anterior, l'antropòloga Gabriela Poblet hi suma una altra gran realitat per la qual han de passar les sol·licitants d'asil: la revictimització. Al seu últim article acadèmic publicat a la revista *Quaderns* de l'Institut Català d'Antropologia, "La migración forzada por violencia del Triángulo Norte de América Central a Cataluña: explorando procesos de acogida y resiliencia", l'argentina exposa: "Les seves necessitats [de les sol·licitants d'asil] específiques xoquen amb un laberint de dispositius i un encavalcament fragmentari en la gestió de la informació, mancat de sensibilitat davant la revictimització que suposa exposar una vegada i una altra les circumstàncies de la seva història personal". No obligar les sol·licitants a canviar de municipi és el primer pas d'una llarga llista per **evitar la revictimització, que també implica canviar el cos públic a què s'han de dirigir per fer la petició formal: la policia**, un cos de seguretat que sovint s'assembla molt a l'actor violent que va propiciar la fugida del país d'origen.

És necessari **combatre la mirada eurocèntrica**. Hi ha uns llenguatges i uns codis que es donen per coneguts i no ho són. Una persona migrant no té per què saber què és el SAIER, la seu del districte o l'empadronament. Una mirada realment intercultural ha de **disposar de mecanismes d'interpretació** o persones capacitades –dotades de paciència i de ment oberta– per explicar pausadament els elements de la realitat i la cultura de l'Estat espanyol que les migrants i refugiades desconguin.

Quant a la resolució de les sol·licituds, ens sembla preocupant que actualment un 94% siguin denegades. És necessari **revisar si aquest altíssim índex de denegació, el més alt d'Europa, és just o responsable**; si s'estan denegant sistemàticament casos segons la nacionalitat, passant per alt que cada història és única; si s'estan denegant sistemàticament casos perquè no hi ha prou places al sistema d'acollida o si s'estan denegant realment tants casos perquè no corresponen a una necessitat real de refugi.

Si es comprovés l'últim escenari de l'anterior recomanació, seria necessari revisar per què tantes persones que no tenen el perfil de refugiades sol·liciten asil i fer-se preguntes: demanen asil perquè d'aquesta manera accedeixen al dret a treballar de manera regular a l'Estat espanyol sis mesos després de ser sol·licitants de refugi? Demanen asil perquè és l'única via per obtenir un estatus regular i, per tant, l'estabilitat que tota persona que migra busca i que la llei d'estrangeria nega?

Quant al **sistema d'acollida**, dels testimonis d'aquesta investigació en surten diverses recomanacions:

→ **Evitar al màxim els canvis de domicili, que suposen una violència simbòlica molt forta per a les seves vides.**

→ **Posar fi a les dinàmiques i actituds paternalistes:** evitar que les persones sol·licitants d'asil hagin de sentir que estan demanant ajudes.

Els recursos, serveis i dispositius d'acollida, inclòs el sistema d'acollida, han de **disposar d'un enfocament diferencial per a la població LGTBIQ+**, que ara només es garanteix gràcies a la feina col·lectiva de les mateixes persones migrants i refugiades d'aquesta comunitat.

És necessari **construir protocols d'atenció als tractes discriminatoris**, sigui per raó de gènere, raça, edat, orientació sexual, etc., dins els organismes públics, entitats i dispositius d'acollida. I posar especial èmfasi al racisme institucional que exerceixen les administracions públiques.

Cal posar fi a la lògica que entén l'asil com una política exterior estatal. Que els processos a partir dels quals es prenen decisions que afectaran l'accés a drets de desenes de milers de persones siguin polítics i no exclusivament jurídics, és inacceptable. És necessari que el Ministeri d'Interior doni explicacions clares de per què Ucraïna i Veneçuela –i no altres països que també pateixen conflictes armats o situacions de violència extrema per a la seva població– gaudeixen de condicions exclusives i especials. La societat en general hauria de demanar explicacions de per què totes les persones d'una nacionalitat com la veneçolana gaudeixen de l'obtenció de raons humanitàries gairebé automàticament en arribar a territori espanyol mentre que cap altre país de l'Amèrica Llatina rep aquest tracte. Si aquestes decisions venen donades només per raons polítiques i financeres que obeeixen a les relacions econòmiques i comercials entre l'Estat espanyol i els estats de les nacionalitats beneficiades, ens trobem davant d'un greuge inacceptable.

CINC LÍNIES CLAU

01

Incorporar un enfocament realment intercultural a les institucions que qüestioni els valors colonials i eurocèntrics per atendre i entendre els fluxos migratoris.

02

Si encara no és possible pensar en la seva abolició, cal almenys posar al centre de la llei d'estrangeria la vida de les persones i no el mercat laboral.

03

Augmentar i millorar l'atenció als dispositius d'acollida per posar fi al mercat irregular sorgit per la falta d'accés al padró municipal i a cites prèvies d'estrangeria i asil.

04

Combatre l'estructura patriarcal i reconèixer les tasques de les cures per deixar de vulnerabilitzar de manera especial la vida de les dones, cisgènere i transsexuals, migrants.

05

Incorporar la protecció integral feminista per atendre les cercadores de protecció internacional.

DESHUMANITZADES.DIRECTA.CAT

UN PROJECTE DE :

AMB LA COL·LABORACIÓ DE :

